

18/07/2024

077-5006206

052-6885006

פסילת ראיות שהושגו שלא כדין

בעת האחרונה מוזכר לא אחת באמצעי התקשורת המונח "פסילת ראיות", אשר משחק לטובתם של נאשמים בבתי המשפט. אכן, במקרים מסוימים עשוי בית המשפט להורות על ראייה כפסולה, אך בניגוד לסברה המקובלת לא תמיד מדובר במחיקתה המוחלטת כנהוג במשפט בארצות הברית לדוגמה. עו"ד אסף דוק מסביר על המשמעות של פסילת ראיות, הנסיבות המיוחדות וההשלכות לכך על נאשם העומד לדין פלילי.

מדוע בכלל נפסלות ראיות?

אחד העקרונות המנחים את בתי המשפט בישראל הוא הגנה על זכויותיהם של נאשמים, ואפילו אם עברו עבירות חמורות. מתוך הזכות הזו ובהתאם לחוקים ולתקנות העוסקים בהשגת ראיות, עשוי בית המשפט לפסול ראיות שהושגו בדרכים פסולות. לדוגמה, אם השוטרים לא יידעו את הנחקר אודות זכותו להיוועץ בעורך דין, אם הופעלו כוח ואלימות בלתי סבירים, אם נמצאו ראיות בעת חיפוש לא חוקי בבית או במשרד, או בעת האזנות בלתי חוקיות.

בנוסף, לעיתים הפסילה מתקיימת אם דברים המפלילים של הנאשם ניתנו בפני ועדה שאינה משפטית, ובה הובטח לו כי הדברים יישארו חתומים ולא ישמשו כנגדו בהליך משפטי. אכן, אחד מתפקידי של הסנגור הוא לבחון בזכוכית מגדלת את אופן השגת הראיות, ולבדוק אם חלקן הגיעו לידי התביעה באופן בלתי כשר. יחד עם זאת, ראוי להדגיש כי לא תמיד תוביל הפסילה לזיכוי או לחזרת התביעה מכתב האישום.

מה המשמעות של פסילת ראיות

כאמור, גם אם הצליחה הסנגוריה לשכנע את בית המשפט כי ראייה מסוימת איננה כשרה, אין בכך להבטיח כי היא תיפסל. כלומר, ייתכן שבית המשפט ישתכנע בדבר אי כשרותה, אך יחליט כי היא בכל זאת קבילה וימשיך ויקבע מה משקלה. כלומר, במרבית המקרים ראייה זו תקבל משקל נמוך יחסית בכף המאזניים, ולעניין זה ישנה חשיבות רבה. מאידך, במקרה הטוב יותר מבחינתו של הנאשם עשוי בית המשפט להורות כי הראייה פסולה לחלוטין, דבר שיכול להוביל לסגירת כתב האישום כולו או לזיכוי.

אם ניקח לדוגמה אדם שהחזיק כלי נשק בביתו באופן בלתי חוקי, והכלי נתפס בחיפוש בלתי מוצדק וללא צו, הרי שלא ניתן להוכיח את עצם ההחזקה ומכאן שהתביעה תתבטל אם אין ראיות חזקות נוספות. לעומת זאת, בית המשפט גם נותן משקל גדול לאינטרנס הציבורי, העומד במידה רבה בניגוד לזה של העבריין, וישאף למצות עימו את הדין ולהרתיע מפני מעשים אלו. מסיבה זו בתי המשפט אינם ממהרים לפסול ראיות, אף אם יש ספק לגבי כשרותן, ומעבר לכך התביעה יכולה להציג ראיות אחרות שיובילו להרשעה גם במקרה של פסילה.

פרי העץ המורעל

בארה"ב נהוגה מזה שנים **גישת פרי העץ המורעל**, שהינה גורפת בהרבה מזו המקובלת בישראל. על פי גישה זו, אם ראייה אחת הושגה בצורה בלתי כשרה הרי שהיא מרעילה את כל שאר הראיות הקשורות בה. דוגמה לכך היא שימוש בכוח בלתי מידתי בעת חקירה שהוביל לרשימת אנשים היכולים לשמש כעדים, ושיביאו בדבריהם ראיות מפלילות חדשות כנגד הנאשם. במקרה זה, לא רק שכל הודאה מצד הנאשם תחת כוח איננה כבילה, אלא גם אסורה כל עדות בבית המשפט מטעם אותם אנשים, ולא יתקבלו ראיות שהוגו בחקירותיהם.

18/07/2024

077-5006206

052-6885006

בישראל לעומת זאת, עד שנת 2006 התקבלו כל הראיות בבתי המשפט, כשרות ובלתי כשרות כאחת, אך בשנה זו פסק בית המשפט העליון כי אכן אפשר לפסול ראיות בתנאים מסוימים. יש להדגיש כי לא מדובר באימוץ מלא של גישת הפרי המורעל, אלא רק בהתקרבות מסוימת אליה, ובוודאי שלא בפסילת כל ראיה "מורעלת" הקשורה לזו שהושגה באופן בלתי חוקי.

יחד עם זאת, לאחרונה פורסם כי **השרה שקד** מקדמת את החוק המקובל בארה"ב, ולפיו לא ניתן יהיה להשתמש בהודאות וראיות שנגבו שלא כחוק. הצעת החוק שהגישה מבקשת לקבוע שמעתי לא ניתן יהיה להשתמש בבית משפט בהודאות מנחקרים שנגבו שלא כחוק. בהודעת משרד המשפטים בנושא נכתב: "הרשעת אדם ללא עוול בכפו, ובוודאי כזו הגוררת עמה עונש כבד, היא מן העוולות הנוראיות ביותר שעשויה מדינה לעולל לאזרחיה", נכתב. "על כן, כמאמר הרמב"ם, יותר טוב ויותר רצוי לפטור אלף חוטאים מלהרוג נקי אחד ביום מן הימים".